

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Mexicana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66596)

gunt. At verò nuper aduentu Lusitanae clas-
sis, seditio sublata, rebelles domiti, Christia-
na pariter, ac Lusitana res aucta. Hæc ge-
neratim ad nos ex illis locis pertulit rumor.
breui Latiores etiam, ac certiores nuncios ex-
pectamus. Intellectum est ex litteris priva-
torum, nostros duo inibi habere domicilia, alte-
rum Macignani, quæ Vrbs mediterranea ab-
est à mari millia passuum ducenta. Sacerdotem
vnum e nostris ad Regem Congi missum, alterum
esse in exercitu cum Lusitanis accessisse ad no-
strum exercitum sociorum Dynastarum au-
xilia ad numerum viginti millium sagittario-
rum: magnam in spem omnes venire breui fu-
turum, vt debellatis hostibus, lata repente
pax consequatur.

PROVINCIA MEXICANA.

SOCIOS haurit hoc anno amplius
ducentos triginta. Mexici,
in Domo professa tredecim, in
collegio sexaginta quinque.
In seminario vndecim. In An-
glo politano collegio septem & triginta, in
seminario quinque septemdecim in Guaxa-
quensi collegio, in Noua Galuano decem.

ofo

octo in Vallisoletano. In sede Pasquarenfi tredecim: undecim in Topozotlana. Totidem in Domo verae crucis. Apud Philippinas vno minus. In Catecana sede quinque, vno minus in Cynaloana. tres in Guadianensi. Tres nobis mors abstulit, quindecim diuina bonitas aggregauit.

Professorum Domus Mexiana.

HAnc domum Deo cordi esse, hominibusq; saluti futuram, ex eo conijcimus, quod vix dum nata, cum maxime opprimeretur ab aduersarijs, altiores egit radices. Ioannes Ludouicus Ribera Mexicanae ciuitatis senator idemque Regius Quaestor superiore anno domicilij huius vicinis coemptis adibus, fundamenta iecit. Quod vbi increbuit, omnes omnium ordinum cenobita, qui hic sunt, prosequisq; reclamare, aduersarique coeperunt. demum conuouersia in Hispaniam ad summum Catholici Regis consilium reiecta est. Interim nostri omisso cum aduersarijs certamine, in ciuium utilitatem incumbere, omni officiorum genere eos iuuare, aduersariorum crimina non verbis sed factis refellere institerunt; ita victa tempestas ferendo est. Nam ciues simul modestia, patientia, ac taciturnitate, simul industria, sedulitate, diligentiaq; nostrorum adducti nobis aperte studere, palamq; dictitant, sequid vis potius

rius passuros, quàm nostros aliò demigrare.
 Ad hæc ædem nostram magna frequentia celebrare ceperunt. Quibus aduersarij rebus permoti, præsertim cum tantos cuiusque generis hominum concursus ad nos fieri videant; dissimulare coguntur; iamque sibi persuasum habent, fieri nullo modo posse, ut nos loco Societatis muneribus tam opportuno deiciant. Domus quippe eo loco sita est, qui locus propter opportunitatem, ciues nostram operam requirentes facile inuitet atq; alliciat. Itaq; festis diebus ad nos omnium ordinum atq; ætatum incredibilis confluit multitudo, vel concionum, vel sacrorum mysteriorum, sacramentorumq; causa. sæpe autem vsu venit, ut sex sacerdotes domestici, aliq; præterea subsidio missi ex collegio confiteri volentibus, satisfacere assidua opera nõ possent, Maior etiã ad nos ventitantium frequentia esset futura, nisi multi sacre edis angustijs excluderentur in seruitijs verò mæcipijsq; omnis generis erudiendis susceptus labor nõ minori eius utilitati, quam ciuibus admirationi fuit, cū viderent tã diligenter abiectissimo hominum generi à nostris operã nauari. Conciones porrò multis salutem attulere. In quibus vnus fuit, qui in nefario concubinato etatem contriuerat. Is diuini verbi vi adductus, quasi absterfa fuligine, honesta vitæ genus instituit. Alter cum Concionatorum nostrum de mortis in omnibus dictis & fe

His memoria differentem audisset, vsq; eo salu-
 tare preceptum animo imbibit, vt eius ne in
 ipsa quidem rixa immemorem se preberet.
 Namq; ab inimico inuasus, cum inuasorem ip-
 sum gladio deiecisset; facileq; negotium con-
 ficere posset; tamen mortis mortalibus sem-
 per impendentis memor animum vicit, inimi-
 co iacenti veniam dedit, & arma cum odio de-
 posuit, quamuis inuito ac repugnante inimico
 tantum etiam apud læsum, iratumq; mortis
 memoria valuit. Huic concio alteri quem Dia-
 bolus omni ope irretire conabatur, confessio
 salutis fuit. Huic demon primo oblata eximia
 mulieris specie illexit, blanditijsq; captum
 extra Urbem in remotissimum ab arbitris lo-
 cum multa iam nocte seduxit. Ibi hominem
 magnopere monere, orare, postremo imperare,
 vt B. Mariæ coronam, quam circumferebat,
 statim abijceret, si sua forma frui vellent; mira-
 ri adolescens, qui corona in veste abdita illi
 suboluisset: cur tantopere B. Virginis cultus
 inuisus esset. ad extremum suspicatus id quod
 erat, illum Diabolum esse; omnino negat se id
 esse facturum. Hic Satan ubi nihil impetrat,
 ira furens, abiecta mulieris forma, se se in hor-
 ribilem belluam conuersit, & vnguibus, cor-
 nibusque, attonito rei nouitate adolescenti exi-
 tium minitatur. Sed furor ultra minas pro-
 gressus non est. B. Maria bellug impetum pro-
 hibente; ille autem metu quidem exanguis, sed
 tamen

tamen incolumis, se se inde proripuit. Nihilominus illi Demon aliàs alijs spectris insidias struere institit, ac modo aurum, modo voluptatum illecebras obijciens incautum subinde captabat. At ille ut se aliquando his molestijs, ac periculis liberaret, nostrum sacerdotē adire constituit. Huius suasu sacramentis armatus omnes importunissimi aduersarij conatus elusit. ita adolescens B. Virgini deditus eius secundum Deum ope præsens periculum vitauit. Per Quadragesimæ tempus complures sub noctem in nostram ædem singulis hebdomadis coeunt, ubi vnus e nostris cohortatione incitati strenue se se diuerberant. Tanta porro est erga nos ciuium benignitas, ut siue quæ ad victum cultumq; corporum siue quæ ad templi ornatum diuinumque cultum pertinebant abundè suppeditent, ut aliquãto etiam plures socij ali posse videantur.

Collegium Mexicanum.

Hic socij trifariam diuisi, partim Hispanorum salutem consulunt, partim indigenas catechismo erudiunt; partim disciplinis ac bonis moribus instituunt iuuentutem. Atque ut primum dicamus de postremo. Gymnasio ad disciplinam, ratio studiorum nuper ab vrbe missa per magno vsui fuit. Hoc anno addita est sacrarum litterarum schola quàm vehementer expetita, tam auide accepta. Sodal-

les B. Virginis quotidie & numero, & pietate auctiores habemus. Horum in valetudinarijs frequentandis, reliquisq; christiana caritatis officijs exequendis mira virtus enituit, complures ex nostris discipulis, tum in aliorum ordinum familias, tum vero in societatem sunt adscripti. In his duo Theologiae laurea insignes, quorum alter erat Collegij sanctorum omnium Rector. Alius adolescens claris, ditissimisq; parentibus natus, magnopere societatem appetebat, enixeq; vt reciperetur instabat. Negabant nostri id fieri posse inuitis parentibus, atq; in eo perstabant. Itaq; ille domum regressus nos prius parentes rogitare, urgere, premere destitit, quam inuitos licet ac repugnantes flexit, ac vicit, ita demum ipsorum voluntate nostris se aggregavit. Discipulorum nostrorum tantum iam nomen est, opinioq; doctrinae atq; virtutis, vt Academiae Regiae Doctores, & Curiarum Parochi ex hoc numero potissimum diligantur. itemque in Ecclesiasticis muneribus, beneficijsq; mandandis nostrae disciplinae Alumni facile ceteris anteferruntur. Socij porro omnes ad mentes diuinis commentationibus de more acuendas, se se certis anni temporibus receperunt. Quo maiore animi ardore, & in virtute capessenda domi, forisq; in subleuadis Hispanis, indigenisq; versati sunt maximo fructu. Primarius quidam vir (vt de Hispanis qui primas obtinent

priori

priore loco dicatur) nostri sacerdotis hortatu cum alio à quo grauisſimam acceperat iniuriam, tandem redijt in gratiam: nec exiguum ſuæ manſuetudinis pretium tulit. Nam deinde graui oppreſſus morbo cum non procul abeſſet à morte, exclamare cœpit. nunc demum ſentio pro condonatis Deo inimici iniurijs, diuinam in me clementiam, ac largitatem; en mihi explorata ſpes offertur ſalutis æternę, ut vel hinc intelligam, quantum illi debeam. qui mihi author huius conſilij fuit. Repertus eſt, qui cum multos iam annos relicto cœnobio flagitiouſe vixiſſet noſtris ducibus in viam ſalutis rediret. Non neminẽ varijs rerum contractarum laqueis irretitum noſtri ſacerdotis opera expediuit. Quidam turpiſſimis grauiſſimiſq; flagitijs coopertus adeo reſipuit, vt honeſtam vitam inſtitueret, & admiſſa dedecora voluntarijs pœnis, iſſq; grauiſſimis vindicaret. Alius perditæ nequitie mortifero cum vrgeretur morbo, ſpem omnem æternæ ſalutis abiecerat. hunc domesticorum accerſitu noſter ſacerdos cum adieſſet, appoſita oratione iacentem eius animum ad diuinæ miſericordię fiduciam ita exexit, vt ſuperioris vitæ turpitudinem ſacra confeſſione deleret. Inde ille conſcientiæ ſcelerum releuatus prædicare cœpit, Profecto B. Virginis beneficio, quam quotidiano precationum officio venerari conſuiſſet, ſibi contigiſſe, vt Angelus (hoc nomine ſacerdotem

appellabat) è caelo ad se mitteretur, cuius voce ac manu eriperetur ex faucibus Demonis. Ita q; paulo post B. Mariae praesidio letus, bonæq; spei, ac fiduciae plenus, decessit, adeo illi salutaris Deip. Virginis cultus fuit. Duo viri satis honesti capitalibus inter se odijs atq; armis dissidebant: & odia ex graui alterius contumelia, ac maledicto profecta nullum finem habitura videbantur, nisi cum vtriusque familiae exitio. Hos inter per nostrum sacerdotem pax & amicitia constituta est, memorabili quadam ratione. Is qui iniuriam acceperat nostri suasu, vt vinceret in bono malum, inimico inopia laboranti magnam pecuniam est largitus. ita maleficium beneficio vultus hominem sibi deuinxit. & ex inimico reddidit amicissimum. Multæ etiam Virgines apud nos sacramenta frequentare solitæ cum Vniuersæ Ciuitatis admiratione & exemplo, ad varia se Virginum cœnobia receperunt. Nec Hispanorum diligentius quam Indigenarum salus curata est. Horum maior in dies multitudo in nostram eadem concurrat sacre confessionis, communionisque gratia: & (quod in Neophitis mirandum est, maxime) quo acerbius ob eam rem exagitantur ab alijs, hoc ipsi libentius ad nos ventitant. curatum etiam est vt in celeberrimo indigenarum mercatu vnus è nostris semel in hebdomada ad eos concionem haberet: quæ res adeo grata Proregi accidit,

ut per suæ potestatis ministros atq; lictores
 corrogari, cogiq; auditores; & simul in tan-
 ta hominum turba quietem ac silentium præ-
 stari iuberet. Vsus est semper concionator se-
 cundis auditorum auribus; animisq; Tantusq;
 sæpè omnium extitit motus, ut nequaquam
 lacrymis temperarent. Ea res non modo ciues,
 & accolas deliniuit, sed etiã ex longinquis lo-
 cis nobiles, ac principes viros, qui nunquam
 societatis nomen audierant, nobis conciliauit.
 & ad nostram ædem vsque perduxit, ut suis
 rationibus ac saluti consulerent. B. Mariæ so-
 dales indigenæ incredibile dictu est quanto &
 egentibus adiumento sint, & cæteris exem-
 plo. Pro se quisq; valetudinarijs, publicisq;
 cuictodij operam nauant. priuatas agrorum
 pauperum domos adeunt? & pro facultati-
 bus subleuant. aduenas ac peregrinos per Vr-
 bis vias conquisitos ita excipiunt, ut eorum
 non magis corporibus, quam animis consulant.
 mortuis pauperibus, nõ modo iusta persoluunt,
 Sed etiam corrogata pecunia sacrum piacula-
 re pro mortuis sedulo curant. Porro ex no-
 strorum numero vnus ad meliorem migravit
 vitam. Adolescentulus erat singulari religio-
 ne, obedientia, simplicitate, qui quadriennio in
 societate non dum exacto, incredibili virtutis
 studio, & contentione currendi vsus, quam-
 uis longæ etatis cursum æquarat; ut vix è car-
 ceribus emissus decurisse videretur ad metam.

Is ubi cœleste viaticum moribundo sibi allatū
 vidit, perinde quasi æternam fœlicitatem ani-
 mo præciperet, gestire gaudio cœpit. viatico
 inde instructus, tanquam pignore accepto,
 exultans pios hymnos summo pietatis sensu
 canere: hisq; modo Sanctum Spiritum inuoca-
 re, modo sacrosanctam celebrare Eucharistiã,
 modo Deiparam Virginem implorare institit.
 Cum hæc maximè caneret, urgente morbo ad
 eos abiit quorum laudes tanto studio canebat
 maximo domesticis sui desiderio, & exemplo
 relicto. Res præterea familiaris, non parum
 aucta est quorundam liberalitate, qui nobis
 ære alieno oppressis ingenti pecunia subuene-
 runt, hac pecunia & creditoribus quod debe-
 batur persolutum, & res domestica constituta.
 Ad hæc templi ædificatio satis processit, atq;
 ad ædis ornatum varia ex argento suppellex
 accessit, quæ sexcentis aureis æstimatur.

Collegium Angelopolitanum.

Quoniam Angelopolitano Collegio pro-
 bationis Domus adiuncta est perstringe-
 mus initio Tyronum propria, ut liberiore de-
 inde stylo ad ueteranos ueniamus. Tyronibus
 igitur præter domestica munera, magnam hoc
 anno uirtutis materiam præbuit Hispana clas-
 sis, quæ ad nos referta egris tum nautis tum
 militibus appulit. Ergo Nonitij ualetudina-
 ria

via identidem ad ire agris pauperibus, &
 corporum, & animorum auxilia quære-
 re; moribundis omni ope atque opera subue-
 nire insliterunt, non minore approbatione ci-
 uium, quam agrorum utilitate. Multorum
 quoque in uarijs domesticorum conatibus est
 spectata constantia. Adolescens bonæ spei,
 ac sui viris nostris se se aggregarat, cognatis,
 affnibusque inscientibus. Qui veriti iuueni-
 lem, ex subito, vt credebant, consilio incon-
 stantiam, cum senatu, senatoribusq; regijs age-
 re decreuerāt, vt ex sen. consulto adolescens in
 pristinū locum restitueretur. Hac ille de re cer-
 tior factus, Mexicum propere contendit. Ibi
 apud suos de societatis instituto, de suo consi-
 lio ac voluntate tanta, vi, atq; ardore animi
 disseruit, vt illi satis edocti, statim negotio
 desisterint. Alter cum à Tutore & colloquijs,
 & subdolis insidiosisq; litteris sollicitaretur,
 eius verba coram refutando, litterarum obsi-
 gnatas ad Nouitiorum magistrum referendo,
 omnes illi aditus ad se oppugnandum interclus-
 sit. Alius ad quem aliquot oppida heredita-
 rio iure pertinebant, vrgentibus regijs mini-
 stris, ius suum omne solemni stipulatione se-
 cundis heredibus remisit, ne ipse quæsitum
 ius societatis amitteret. Hunc pari studio, ac
 laude est adolescens alius imitatus, qui cum
 vnicus esset aliquot oppidorum heres, præ so-
 cietatis bono illa omnia pro nihilo duxit, &
 tantam

tantam

tantam hereditatem caducam fieri, quam ipse appetitæ societatis spe decidere maluit. Nobis quoq; Ciuum beneuolentia, & societatis existimatio parte aliqua, rei familiaris redimenda fuit; lis nobis erat cum quibusdam ciuibus: ea res plurimorum ciuium à nobis animos auerterat. Itaque cum grauior nobis esset amicorum, quam fortunarum iactura, de nostro iure remisimus. vltroq; causa cessimus. Hanc liberalitatem æquitatemq; animi tanta omnium beneuolentia, & societatis opinio est consecuta, vt ille nobis casus optandus fuisse videretur. Ex eo tempore ciues; & crebrius, & alacrius, nostris vtuntur. Conciones festis diebus in æde maxima interdubili frequentia fructuq; sunt à nostris habitæ. Multorum inimicitie iræq; restinctæ, duorumq; in primis nobilium, quorum odia spectabant ad eadem, calamitatemque plurimorum. Nec pecunia solum iustis Dominis, sed etiã fama restituta. Ex quo genere illud non indignam memoria. Quidam maleuolentia adductus viros quosdam religiosos fictis criminibus nefariorum probrorum insimulauerat; huic persuasum, vt publice quæ obijcerat, reuocaret, notamque sanctis viris ab se iniustam omni ratione deleteret. In cœnobijs Virginum Episcopi rogatu, de religiosa disciplina sermones habiti salutarres fuerunt. Id adeo Episcopus ipse testatus est cum ita diceret, se planè perspectum habe-

ve, quantum ille in religionis, perfecteq; vite
 studio profecissent. Iam Philosophiæ schola
 superiore anno instituta (vt de Gymnasio ali
 quid dicamus) discipulorum & numero, &
 exercitationibus floret; viget in primis in om-
 ni doctrinæ genere industria horum adolescen-
 tium, qui in seminario sancti Hieronymi, quæ
 draginta numero ab vno de nostris reguntur,
 publicè autem disputationes sepe illustrium,
 ac sapientium Virorum præsentia decorantur
 Sodalitas quoq; B. Mariæ hoc anno instituta
 succedit ex sententia, magnamq; spem affert
 publicæ utilitatis. Indigenæ ampliore sacel-
 lo, qui conueniant ad id edificato, diebus fe-
 stis, tum antemeridianis, tum pomeridianis
 sermonibus ad christianam religionem, disci-
 plinamq; sedulo informantur. Nec in liberis ca-
 pitibus labor consistit, sed descendit ad seruos.
 priori concioni sub Missæ sacrificium intersunt
 mancipia lanæ opificio addicta, quæ in vincu-
 lis eo ex ergastulis educuntur. Posteriori vero
 adesse consuevit cætera indigenarum multitu-
 do. Porro sub vesperum eorum agmina instru-
 eta à nostris per celebres Urbis vias ducuntur,
 catechismum pariter canentes. vbi in forum vè-
 tū est, vnius è nostris cohortatione, & ipsi &
 qui spectandi studio conuenerunt ad virtutis
 amorem, vitiorumque odium impelluntur.
 Sic vna opera, & imperiti rebus salutaribus
 instruuntur, & computationes, ludi, aliq;
 eius.

eiusmodi multa impediuntur. Quin etiam No-
 vitij, atq: ipsi Veterani Philosophi in ergastu-
 la commeari consueverunt; ibique seruitia so-
 lari, & erudire ad pietatem. Pro his societatis
 officijs tantus est indigenarum in societatem
 amor, ut etiam ex finitimis oppidis sacramen-
 torum & institutionis causa nos adeant; ac ne
 multa quidem à quibusdam Parochis dicta,
 ab incepto desistant. Eorum vero insigne stu-
 diū maximè in P. Ferdinandi Vasques funere
 declaratum est. Is & Mexicanæ linguæ sci-
 entia & incredibili indigenas iuandi studio,
 carus ipsis acceptusq: in primis erat, & pro
 suis plurimis ac maximis in eos meritis paren-
 tis loco colebatur. Itaq; vt illum in summis
 laboribus ipsorum causa susceptis extinctum
 acceperunt, incredibile dictu est, quantum la-
 crimarum lamentorumque profuderint. Non
 satis habuerunt eius funeris exequias prose-
 qui, sed sua sponte quam maximo potuerunt
 honore ei parentarunt. Nec viuis solum Vas-
 ques sed etiam mortuus suam his populis tu-
 tulam præstitit. Mulier erat libidine: alijsque
 vitijs infamis. hæc sibi visa est per quietem vi-
 dere Vasquem, atque audire magnopere mo-
 nentem, vt quidam e nostris de suis flagitijs
 confessa honestam aliquando vitam institueret
 cui illa ita morem gessit, vt vitæ genus dein-
 de susceptum facile declararet, illud non tam
 sopitæ mentis somnium, quàm salutare visum

diuis

diuinitus obiectum fuisse. Delectu ex indigenis habito, instituta sunt sodalitia duo. Alterum B. Mariæ Annunciatæ, alterum Archangelo Michaeli dicatum, vt inter vtriusque sodales pia quædã æmulatio vigeret. Nec spes fefellit. Ita duo hi coetus pietatis studia emulantium habentur, vt Deiparæ Virginis, sanctorum Angelorum, aliorumque cælestium festos dies, vtrique certatim insigni Symphonicorum concentu, maximoq; confitentium, & communicantium numero celebrare contendant. Lustrata item sunt finitima oppida quæ tum nostrorum paucitas patiebatur. Nec lustrandi labor parum fructuosus fuit. Mulier indigena à nostris instituta prope virili animo grauissimas ærumnas, ægritudines, cruciatus perferebat. Hanc diabolus horrendis identidem spectris territans à nostrorum consilijs, vsuq; sacramentorum prohibere nitebatur. Eoque impudentiæ venit, vt illi gladium porrigeret, instaretque vt sacra cælestis agni cera, ac B. Virginis corona abiecta, ærumnas omnes ac miseras voluntaria morte finiret. At illa ex osculans, ea quæ proijcere iuebatur, & Iesu, Mariæque salutaria nomina inclamans, importunissimi hostis insidias elusit. Altera animam agens adduci non poterat, vt ritè confiteretur. Huic sacerdos noster voluntatem, facultatemque confitendi à Deo precibus impetrauit. Vir erat indigena,

quib

qui ex vulnere moriens vitæ vsuram à Deo tan-
 rasper deprecabatur, dum ulcisceretur inimi-
 cum. Ad hunc accitus vnus e nostris, ita ef-
 feratum eius animum permulsi, ac deliniuit,
 vt protinus mutata uoluntate accersiri inimi-
 cum iusserit. Eique multis presentibus non
 sine beneuolentię indicijs iniuriam condonauit.
 Idem sacerdos iter faciens diuino instinctu in-
 digena cuiusdam moribundi tectum intrauit,
 eiusque confessionem excepit, mortis opportu-
 nitas diuinum beneficium declarauit. Melchior
 Couaruuias huius Collegij fundator hoc anno
 meritis in societatem, ac Rempublicam cla-
 rus migravit in celum, homo insigni in pau-
 peres munificentia memorandus. Is cum sex
 & quadringinta aureorum millia dum uiue-
 ret ad subsidium pauperum erogasset. moriens
 aureorum triginta millia cœnobijs sacrorum
 virorum, Virginumque legauit relique sum-
 mæ. Atque vt magis intelligatur quatum
 huic optimo, amantissimoque uiro societas de-
 beat, id sua uoluntate ac iudicio fecit, & quod
 prudenter constituerat, in eo constantissimè
 permansit. Nam multis urgentibus. ut testa-
 mentum immutaret, acriter restitit dictitans,
 profectò mentem hereditatis societati relin-
 quendæ sibi diuinitus iniectam, à qua mente
 discedere, nefas esset. Idem nostros qui mori-
 bundo aderant, moriens iucundissime est am-
 plexatus, atq; ut suam eximiam obseruan-
 tiam

tiam erga Dei parentem declararet, uoluit, ut quem honorem societas consuevit, hunc B. Virgini deinceps haberet, eique ipso Natali Collegij die candelam conditori tradi solitam consecraret, atque in eius conspectu accenderet. Idque consignatum litteris reliquit. Vir plane dignus quem. Dei Parens, & uiuum, & morientem suo præsidio teget, & uita functum in suis numeraret. Porro hisce rebus secundis aduersæ aliæ interuenere, sed exitu prospero. Religiosi cuiusdam ordinis concionator inimico animo in nostros homines est inuectus. Nec eo contentus litteras ad unum e regni huius Magistratibus dedit, quibus animum eius à nobis abalienaret, efficeretque, ut nos lite quadam caderemus. At nostri nihil sibi contra ea nec dicendum, nec faciendum putauerunt, causa innocentiaq; freti, ita patienti airā uicit concionator ille una cum sui cœnobij moderatore ad nostri Collegij Rectorem accessit, & supplex ab eo ueniam erroris petijt, prædicans nostrorum in perferendis iniurijs patientiam, in rebus administrandis æquitatem sibi magistrā fuisse, & in rectam uiam redeundi ducem. Unus est è societate desideratus est. Ioannes Roxas, qui cum Poilosophiæ operam daret, obiit diuturna, ac permolesta tabe cōsumptus. Extant tamen eius uel ualentis, uel egrotātis maximarum exempla uirtutum omnium. Eximiū in illo dei orandi studium fuit, mira obedi-

tia

ria, animique submissio. Egregia in magnis laboribus Dei causa uel suspiciendis fortitudo, uel sustentandis constantia. Paucis diebus an tequam moreretur, tanto ardore animi cupiebat dissolui & esse cum Christo, nullus ut ei sermo, nisi de cœlesti patria placeret. Vbi uero denuntiatum est illi à medicis, extremum uitæ diem adesse, usque eo insolita lætitia gestit, ut ad exploratam Beatorum uitam, ac gloriam proficisci uideretur.

Collegium Guaxaquense,

Poenitentia, & Eucharistia causa ad nõs commeantium longe maior quam antea multitudo fuit. Sabbati dies omnes, qui dies in hac Vrbe sunt mercatu percelebres magnã nobis præbuere materiam benemerendi. His quippe diebus discipuli nostri omnes uelut supplicatione instituta, agminibus educti sunt in forum. Ibi sub explicationem cathechismi, cõciones habitæ institoribus, negotiatoribusq; maximè opportuna, ac salutare. Ex multis pacificationibus vna in primis memorabilis. Diuisa erat ciuitas in factiones, ac partes duas multæ passim iniuriæ vicissim inferebantur, multorum cædes aut calamitates metuebantur. At unius enõstris interuentu, Deus omnium animos ad concordiam pacemue reuocauit. Quidam ira concitatus & inimico & sibi

sibi mortem consciscere parabat, qui tamen nostri concionatoris oratione mitigatus, cū inimico & cum deo redijt in gratiam. Gaxaquensis B. Mariæ effigies, quæ apud nos est, pluribus indies, illustrioribusq; miraculis nobilitatur. Complures inter dolores, morbos, pericula voto nuncupato sistendi se B. Virginis presentissimum coeleste auxilium, ac presidium experti. In his vnus desperatæ valetudinis B. Maria implorata, cum morbum depulisset, reddendi voti gratia venit in templum. Ibi cum in Sacello B. Virginis sub rem diuinam supra eius caput sacrum euangeliū recitaretur, residuos ex diuturna ægritudine dolores leniri extinguiq; sentiebat, vt planè sanus & incolumis domū rediret. Adiuuit hæc fama Sodalitatem Deip. Virginis ut excitatis multorum studijs, pius ille cætus, & probitate augetur & numero. Nam præter lectissimos ex omni discipulorum numero adolescentes cooptati sunt in eam sodalitatem honorati viri quam plurimi, ac principes Ciuitatis, qui sodalium leges accuratissimè seruant, & frequentandis sacrosanctis mysterijs maximo sūt cæteris incitamento; vel virtutis vel pietatis. Sacerdotes præterea e nostris duo in indigenarū institutionē summo studio incubuerunt. Itaque illorum complures tantos in Christiana disciplina fecere progressus, vt ipsi se ad pietatis officia vicissim hortentur, alios vero ad

virtijs ad virtutem traducere summa ope co-
 nantur; & quanquam sepe ob eam rem male-
 dictis contumelysq; vexantur, tamen omnia
 libenti animo perferunt, modo aliquem ad Chri-
 stiane viuendum adducant. Per Quadragesi-
 mam sextis ferijs sermone de poenitentia ha-
 bito, supplicationeque indicta, sacrosanctæ
 Crucis particula maxima supplicantium fre-
 quentia circum eadem nostram lata est, non si-
 ne ingenti omnium fletu, ac lamentatione.
 Nec frustra id fuit. Eares complures ad con-
 fessionem rite instituendam incitauit. Quidam
 indigena periculosè egrotans sacerdotem no-
 strum ad se accersiri iusserat; què ubi conspexit,
 & si fractis erat prostratisq; viribus tamen
 gaudio alacer subito se erexit (sanum ac valen-
 tem dices immortalesq; Deo gratias agere
 cepit; quod tandem societatis nostræ sacerdo-
 tem videret, inde rite de peccatis confessus ma-
 gna cum spe foelicitatis excessit è vita. Pro-
 fecti sunt aliquot e nostris non solum ad finiti-
 mos, sed etiam ad longinquos populos. Nam
 duo Guate malam vsq; missi semestri labore
 rem Christianam magnopere illis locis iuuerunt
 Vbi enim a sacrorum Antistite, ac Præside cõ-
 silij Regij, omniq; nobilitate maximis beneuo-
 lentie signis excepti, & honorificè, semper,
 liberaliterq; tractati usu didicere, quam vera
 essent, quæ de eximio illius regionis erga nos
 amore ac studio fama vulgarat. Præsides qui-
 dem

dem litteras ad Regem dedit Catholicum, quibus planum faceret, societatis nostrę officia magnopere & ad Dei cultū, et ad regni cōmoda pertinere. proinde committendum non esse vt illa tam longinqua ac pene deserta regio tali præsidio careret. Antistes autem pręse tulit, nihil sibi optabilius esse, quam vt tales apud se haberet adiutores, ac socios laboris, quorum operam omnium animis consideret vtilem, ac salutarem futuram Ciues porrò, ac Sacerdotes omnes pro se quisq; ad eam rem sua studia, & officia nostris deferebant. Archidiaconus in primis qui per amplum patrimonij societatem hæredem instituere decreuit. Accessit ad hæc quod viri primarij quatuor singuli ad societatis Collegium, mille aureos pollicebantur, vnus magni frumenti numerum in annos singulos assignabat, alij præterea magnam præseferabant de nobis benemerendi voluntatem. Quin etiam ceterę Religiosorum familię nostrorum aduentum expetere se ostēdebant, adeo nullū genus hominum hic erat, cui non gratum futurum videretur nostrę societatis domicilium.

Nouæ Galitię Collegium.

Magna hic quoq; Societatis existimatio ac beneuolentia Ciuium, atq; sacerdotum. Conciones nostrorum, vel in maximo Vr-

bis templo, vel in æde nostra magno sunt omnium ordinum concursu fructuq; celebrata. Confessionis communionisq; sacramenta apud nos vel maximè frequentata. Nostri à Magistratibus, ac viris principibus ad grauiora negotia identidem adhibiti. Indigenis quoq; consultum; eis à certo sacerdote, & christiana disciplina explicata, & administrata penitentia Eucharistiæq; sacramenta. Tanto autem catechismi studio ad nos conuolant, vt omnibus se se impedimentis expediãt. Sed messis multa, operarij pauci. Nam in hac Diœcesi pagi sunt innumerabiles: quorum maior pars nunquam Euangelij lucem aspexit. Si qui autem olim acceperunt, à doctorebus destituti, vsq; eò degenerarunt, ut omni prope modum christianæ fidei, legisque notitia carere videantur. Nonnullos huius generis pagos nostri cum obirent, tantam rerum salutarium inscitiam inuenerunt, vt lacrymas tenere non possent, adeò nullum fermè apparebat vsquam religionis Christianæ vestigium sed Deo fauente tantus omnibus iniectus est ardor, vt certatim ad catechismum concionesque concurrerent, seq; ad expiandas rite mentes quam diligentissime compararent. Itaq; quadraginta dierum spatio amplius mille & trecenti omnis antea actæ vitæ peccata confessione deleuerunt; & quanquam primo ad sacram Eucharistiã (quod ea res
 apud

apud illos inusitata esset) accedere reformidabant; deinde tamen tantum mysterium edocti, dici non potest quanto studio ad suscipiendum Dei ac Virginis filium se se pararent. Hæc res magna consecuta est morum mutatio. Namque antea his locis ganeæ, compotationes, ebrietates laudi ducebantur. At verò postea omnium extitit mira frugilitas, ut ipsis met miraculi instar esse videatur. Itaque mirari omnes novum sociorum nostrorum vitæ genus. suspicere viros, qui pro tantis laboribus nullam omnino mercedem acciperent. prædicare eos, qui gratis rem diuinam facerent gratis sacramenta ministrarent, gratis pueros baptizarent rudes instituerent, mortuos humarent, gratis cætera eiusmodi officia exquerentur; qui hæc facerent eos profectò cælestes esse homines, dignosque quorum omnes consilijs obtemperarent. Iam sacro Christi corporis die quam plurimi, & indigenæ, & Hispani per vicos dispersi apud nos cæleste cõuiuium inierunt. Solemniq; supplicatione habita sacrosancta Eucharistia loco (vt captus est horum locorum) maximè ornato exposita totum diem accedentium cultui patuit. Quod vt his locis novum & inusuatum, ita ad pietatem, tantique mysterij vanerationem maximum omnibus ineitamentum fuit. Nostros autem discedentes cuncti lacrymis prosecuti quantopere diligerent salutis suæ Duces faci-

le declararunt. Porro schola in hoc oppido à Patre Visitatore instituta suos progressus habet, & vniuersæ ciuitati gratos, & nostro Gymnasio peropportunos; hinc enim idem supplementum petitur maiorum scholarum.

Collegium Vallisoletanum.

Quoniam nostri omnes cæteris curis posthabitis per aliquot dies P. N. Ignatij meditationibus se se exercuerunt; longe maius, & domi perfectionis suæ, & foris aliene salutis studium exarsit. Itaque incolæ complures à perdita vitæ ratione ad meliorem frugem sūt reuocati. Ciuis erat singulari nequitia ac luxuria nobilis. Huius salutem sacerdos noster magnopere deprecabatur à Deo. Per opportune verò accidit, vt dum noster pro illo rem diuinam faceret, ipse adesset rei omnis ignarus. Ecce tibi aliud agens repente insolito quodam sensu mentem affici atq; ad conscientie expiationem impelli sentit, ingenti cura salutis iniecta. Ergo à sacro Patrem adit, rem demonstrat, rogat ut sibi consultum velit, ita cum ex nostri sacerdotis prescripto, & animū expiasset, et vitam instituisset, maiori omnibus admirationi deinde fuit, quam offensionis antea fuerat. Mulier libidine infamis cum multos suis illecebris irretiret, nostri sacerdotis opera,

opera, sic à Deo ipsa irretita est, ut suo exemplo ad pœnitentiam alliceret quos ad flagitiũ allexisset. Quidam superioris omnis uitæ confessionem apud vnum nostris instituerat, hũc ab incepto deterrebat magnis diabolus clamoribus increpans, quid cõsilij esset, accerbissimo inimico sua consilia patescere? cum ille nihilo minus in suscepto negotio permaneret, varijs eum artibus Demon impedire nitebatur.

At ille confirmato diuinitus animo. contemptis subdolis importuni hostis vocibus, insidijsque vitatis, prudenter inceptum perseueranter peregit. Itum est obuiam publicis sæpe malis, inimicitijsq; multorum. Inter duos primores ciuitatis ortæ similtates adcriminationes rerum capitalium eruperant. Iamq; parum aberat, quin alter eorum à Pretore condemnatus ignominioso supplicij genere afficeretur, cum nostri sacerdotis opera permulso alterius animo, sententia reuocata est, & inter vtrumq; pax & amicitia constituta: quæ res multa à multis impendentia incommoda, propulsauit. Grauioribus tamen incommodis liberata ciuitas est cum clerus penè omnis summa contentione ab suo Antistite dissidens per nostros ad eius authoritatem, & concordiam reuertit. Porrò Antistes è S. Dominici disciplina, & si non deest suę familiæ coenobio, tamen nostris multum utitur, ut nullum grauius negotium his inconsultis suscipiat atq;

agat. Res societatis paternè tuetur & curat,
 nostrosque homines diligit, familiarissimèq;
 cum eis versatur. Atque etiam grauibus cor-
 poris doloribus, quibus persepe cruciatur, le-
 uari se ait, & recreari tantisper dum cum
 aliquo e nostris de diuinis rebus colloquitur.
 Indigenis porrò in tanta paucitate nostrorum
 opera non defuit. plurimique eorum ad fre-
 quentanda sacramenta perducti sunt. omnino
 omnium opinione maior fructus ex finitimis
 populis caperetur, si Deus mitteret operarios
 in vineam suam. Discurrerunt interdum no-
 stri per diuersa tractus huius loca, argentiq;
 fodinas magno animorum dono, Hispanorum
 maxime, qui ab omni christiana institutionis
 consuetudine longissimè disiuncti, villas, ac
 rura peruagantur. Nostrares familiaris hoc
 anno satis aucta, & amplificata est: extru-
 ctisq; aliquot cubiculis, laxatae habitationis
 angustiae: ac praeter argenteum, haud exigui
 ponderis, ac praecij lychnum, amplius mille,
 & quingenti aurei nobis à pijs hominibus
 sunt tributi.

Sedes Paz quarenfis.

ET si domi atq; in Vrbe multa acciderunt
 non indigna, quae litteris mandentur, ta-
 men quia communia sunt multorum, his omis-
 sis

sis, veniam ad ea quæ gesta sunt foris. Diuulgandi iubilei occasione inuitatus sacerdos noster finitima oppida ac pagos obiit. Exceptus est vbiq; summa omnium alacritate, incredibiliq; studio auditus. Pontificij Iubilei beneficium tanquam cœleste donum vbiq; est acceptum. Tantus quippe confitentium numerus fuit, vt audiendis omnibus multi dies noctesq; satis esse non possent. Itaq; plerisq; expiatis, & cœlesti pane recreatis nostrum alio abeuntem qui reliqui erant, longo difficilique itinere confitendi causa sequebantur. Ipsis autem Iubilei diebus indictum ieiunium tanta religione obseruabatur. ut ne Patris quidē horatatu, ægri & imbecilles ad capiendum cibum possent impelli, Plerique autem diuturnam in ediam nocturna verberatione cumulabant. Quin etiam in summa rerum inopia ad eō erāt munifici, ut multorum egestatem non solum cibarijs, sed etiam vestimentis leuarent. Quibusdam oppidis, vbi summa erat salutarium rerum inscitia, salubri inuento consultum est. catechismi in eorum linguam conuersi exemplum apud eos relictum, atq; vt omnes ediscerent, impetratum. Quod ut libentius facerent, iucunda appositaq; modulatione tradidit coeptum nonnullis, vnde reliqui discerent. Prudens consilium comprobauit euentus. Cum etiam noua carminis dulcedine deliniti tanto perdiscendi catechismi studio flagrare cœperunt,

ut quotidie ipsi sua sponte, tum prima luce, tū
 vesperi ab hospitali domo in templum sub sa-
 cris vexillis procederent composito agmine,
 illa carmina vicissim canentes. Et creuerūt stu-
 dia vicinorum emulatione pagorum, dum alij
 alios emulantes superare contendunt. Quo-
 niam igitur tanta est illis locis penuria sacer-
 dotum, ut etiam diebus festis persæpe incolæ
 Misse sacrificio careant; statuit Pater, ut fe-
 stis diebus maiore apparatu, ac populi frequē-
 tia eiusmodi supplicationes haberentur; quod
 rei diuinæ vicem quodammodo implerent.
 His illi rebus non modo ex perniciosæ inscitie
 tenebris, sed etiam ex ebrietate nefariaq; libi-
 dine, aliorumq; vitiorum cœno, vbi complu-
 res annos se se volutauerant, emerferunt.
 Multi veneficorum artibus, ac prestigijs tan-
 tam fidem habebant, ut eos ad suum arbitri-
 um morbos ac valetudinem administrare, vi-
 tæ ac necis potestatem habere arbitrarentur,
 Itaq; plerique mulieres præsertim, illorum
 hortatu, nefaria scelera, ac flagitia facie-
 bant. Verum Deo adiuvante, diuina eorum ani-
 mis lux oblata, omnem illam errorum caligi-
 nem discussit. Valuit ad eam rem poena de-
 de duobus sumpta diuinitus. His sacerdos no-
 ster, nisi à nefandis illis flagitijs desisterent,
 cœlestem intentarat iram, nec frustra. Repen-
 tē alter grauissimo febris ardore, alter in to-
 lerandis corporis doloribus corripitur. Ambo
 igitur

igitur ad Patrem pariter accurrunt, veniam petunt, de peccatis confitentur, recuperant sanitatem. Ita parendum esse sacerdoti suo periculo didicerunt. Alia porro res calamitatis remedium non à veneficis sed à Deo petendum esse documento fuit. Nam cum in eorum agris infinita quaedam vis murium extitisset, quæ sata eroderet, atque vastaret, nec vllum huic pesti remedium inueniretur, frequentes in templum ad Patrem coierunt, ac re demonstrata, consilium ab eo & auxilium petierunt. Ille omnes in templum conuenire iussos, primum hortatur ad bene, Christianèq; uiuendum, spemque omnem in Deo collocandam. Deinde pestem illam hac ratione depelli posse pronunciat. Si piaculari aqua suos agros, ac sata conspergerent. Nec fefellit. Id illi cum pie admodum, magnaq; Dei fiducia semel fecissent. inimicæ frugibus bestiolæ extinctæ sunt omnes, ut in agris quos aqua lustralis attigisset, viuum murem conspicerent nullum.

Topotzolana Sedes & Catacicana.

IN tanta multitudine ac uarietate linguarum, quas ut animorum saluti consulatur his locis addisci opus est, nulla ad plures populos pertinet, quam Ottomitarum, & Mexicana: vtramq; linguam sacerdotēs nostri omnes,

nes, qui hic versantur (ij sunt numero septē) optimè callent, quæ res ex usu horum locorum fuit. Regionis huius indigenæ plerique tantos in Christiana disciplina, atque adeo pietate processus habent, ut non modo celebrioribus festis diebus, sed etiam semel in mense, multi etiam bis, atque etiam sepius, participes Christi corporis fiant, idque tam piè ac reuerenter, ut nihil vltra desiderari ab eis possit. Hinc illa solida virtus etiam in foeminis, ut emori quàm peccare malint. Complures mulieres pudoris tuendi studio in remotissima ab oculis hominum loca se abdiderunt, aliæ voce, & clamore, aliæ fuga sibi consuluerunt, aliæ fustibus ac lapidibus vim prohibuerunt. Pudicam Virginem vir impudens cum nec prece flectere, nec præcio posset districto gladio mortem minitari cœpit, nisi pareret; at illa ad minas interrita constanti animo, ac uultu, Gratus est mihi (inquit) vitam quàm pudorem amittere. Qua ille constantia victus negotio destitit. Pari laude digna est Virgo altera, quæ diu frustra à cupido amatore sollicita. ad extremum cum sclopum ab illo intentū in se videret, nihil periculo mota clamavit, non metuendam sibi esse mortem, quæ animum pro virginitate morientis cum coelesti sponso, Deoq; coniungeret. Hac voce, & ille ab incepto retardatus, & hæc in tuto locata. Multa sunt eiusmodi, sed ex his capere licet de ceteris

teris coniecturam. Ne vero in hoc vno flagi-
tj genere vitando eorum constantia enituit.

Mulier quaedam cum res sibi furto ademptas
vehementer doleret, easque diligenter perqui-
reret, monebatur à venefico, vt certo supersti-
tionis genere ad furem deprehendendum vte-
retur. At illa veneficio, veneficoq; repu-
diato, ante B. Mariæ aram procubuit sup-
plex. cum eius opem implorasset ad amissa re-
cuperanda, bona cum spe reuertit domum.
Ibi quæcunque subrepta fuerant, reperit suis
locis restituta. Mira omnino huius gentis in
B. Mariam pietas, cui par illius tutela respon-
det. Adolescens Deiparæ Virgini vnice de-
ditus nullum abire diem patiebatur, quin eam
aliquo insigni officio coleret. Is coeli Reginã
vidisse per quietem dicitur, filio comitatam,
quæ ipsum in octauum diem ad cœleste domici-
lium inuitaret, atq; extitit promissi fides. præ-
stituta die adolescens discessit è vita, & ad Pa-
tronam suam euolauit in cœlum, eademq; no-
cte eius soror virgo pari erga Dei parentem
pietate, secundum quietem simili viso recrea-
ta est, quæ B. Virginis cohortatione ad per-
petuæ virginitatis studium accensa se se Deo
deuouit. ex eo tempore corpusculum suū quo-
tidiana verberatione, ieiunio, vigilijs, cilicio
domare animum precibus, sacræ confessionis
& communionis sacramentis munire non de-
sistit, vt sacrum thesaurum custodiat. Nec à
vicinis

vicinis

vicinis solum, ac finitimis populis sed etiam a longinquis ac remotis frequentes ad nos conueniunt institutionis sacramentorumq; causa. Atque hi foelices, ac beatos appellant Tepotzolanos, qui tanta salutis praesidia habeant domi. Commeatum etiam est ad Hispanos qui in disiunctissimis pagis, agrisque versantur. Apud quos assiduis nostrorum cohortationibus, incredibilis facta est voluntatum, ac morum conuersio. Seruus Dominum interficere constituerat, is concionatoris voce percussus, non solum meditato scelere destitit, sed à multis praeterea flagitijs, facinoribusq; discessit. Complures item tum viri, tum foeminae perditae nequitiae ad bonam frugem piamq; vitam se receperunt. Itum praeterea est ad finitima, & ad longinqua oppida, vbi cum alia vitia; tum vero ebrietas ac libido vulgo dominabantur. Hæ pestes nostrorum opera primum repressa, deinceps extinctæ sunt ipsis Bacchanaliorum diebus solennis supplicatio habita, ductaq; per oppidum agmina cuiusque generis Christiana rudimenta canentium. supplicatio nem vero apposita, opportunaq; concio clauderat. Ita illis simul cum tempore peccandi materies subtraheretur. Plurimis peccatorum confessio salutem attulit. Anus quaedam flens sacerdoti nostro templum ingrediens nuntiauit, virum suum urgente morbo sine confessionis ope interire. Confestim eò ad-

uolat

uolat Pater dat aures aegro confitenti. vix ho-
 minem peccatis absoluerat, cum eius animus
 solutus est corpore. Alius sacerdos ad pagum
 quendam, deuijs itineribus diuerterat. eius ad-
 uentu cognito statim magnus egrorum, senūq;
 numerus ad eum grabatis, vehiculisq; deferri;
 confessionis copia magnopere postulari. Qui-
 bus ille cum è vestigio morem gessisset, octo
 ex eo numero, haud ita multo post ad meliorem
 vt spes est, vitam demigrarunt. In his vnus
 fuit atate morboq; confectus, qui veritus, ne
 si illam occasionem dimitteret, facultas dein-
 de confitendi deesset; à triginta millibus pas-
 suum eò se deuehi iusserat. Porro alius sacer-
 dos in alia oppida Hispanis atq; indigenis re-
 ferta, quæ numquam nostri adierant, venit, cu-
 ius aduentus, & oppidanis salutaris, & Páro-
 cho pergratus fuit. Populus non modo con-
 cionibus institutus, sed etiam confessionibus
 expiatus est. Nefaria connubia dirempta, æris
 alieni restitutiones factæ, peccandi licentia re-
 pressa. Quibus rebus motus Parochus, palam
 affirmavit, se vero in posterum non commissu-
 rum, vt suus grex talibus subsidijs careret. Cũ
 vero nouæ Hispaniæ pagi, ac vici magnitu-
 dine perexigui, multitudine innumerabiles, lo-
 cis maximè inter se dissiti, itineribus diffici-
 les, ac pene inaccessi, à Parochis adiri, insti-
 tuti, iuuariq; non possent. Placuit Regi pago-
 rum vicorumq; incolas in pauca oppida tran-
 scribi

scribi. Itaque Prorex ut res, quæ indigenis maxime acerba futura erat, sine tumultu transigeretur, duos è nostris postulavit illorum linguæ gnaros sacerdotes, qui Vaiacochanos duobus Parochis commissos ex quinquaginta exiguis vicis in quatuor opoida traducerent. Dura omnino provincia fuit, & magni laboris, propterea quod & indigenæ mortis instar ducebant, natale solum, auitasq; sedes relinquere; & Parochi indignè ferebant, pristina comoda rei familiaris amittere. Tandem perseverantia Deo fauente omnes difficultates vicit. Nostri asperis & scopulosis vijs, intercautes, & rupes, per antra ac speluncas venâdo indigenas, blandè appellando, monendo, rogando, deniq; ad constituta à Prorege loca perduxerunt. Magnitudini laboris par utilitas respondit. Erat in his populis summa Christianarum rerû inscitiâ, ut verbo Christiani re ipsa Ethnici uiderentur. Alij contentiones, dissidia, cedes honori sibi ducebant, Alij ebrietatè libidinem, rapinam in rebus honestis numerabant, multi erant nefarijs superstitionibus implicati. Nō pauci insano Dæmonū cultu, ac ueneratione decæpti. omnes denique in densissima inscitiâ atque errorum caligine uersabantur. At posteaquâ ad humanum ciuilemq; cultum traducti sunt, & concionibus sacramentorumque usu insitui coepti, discussis tenebris tanta eis ueritatis lux oblata est, ut
Chri-

Christianam aliquando uitam moresque susci-
perent. In tanta hominum multitudine ne-
mo omnino fuit, qui non catechismum didi-
cerit, nemo qui non conscientiae labes confessio-
ne deleuerit: omnes vero ad sacras con-
ciones, ad rem diuinam, ad Deiparæ preces,
ad statas supplicationes, ad voluntarias poe-
nas ad omne virtutis genus ita constanter ani-
mum adiecerunt, vt veteranos ipsos diu, mul-
tumq; in re Christiana versatos longè antecel-
lant. Iamq; quod antea ægerrime ferebant,
loca vbi nati, alti q; essent, commodaq; om-
nia reliquisse, hoc ita probant, ac laudant ut
eo nomine maximas Deo immortalī agant grā-
tias; atque ob eandem causam nobis se immor-
tali obstrictos beneficio prædicent.

Societatis item officia Catacuanae ciuitati
grata semper ac iucunda extiterunt. Itaq; mi-
rum est quam frequentes ciues, siue ad sacros
sermōnes audiendos, siue ad sacramenta capes-
senda, siue ad petenda in dubijs difficilibusq;
rebus consilia, ad ædem nostram commearint;
concursum ad sacras conciones facti fidem exce-
dunt. exponendo festis diebus, canendoque
per Urbem catechismo, itum est obuiam ebrie-
tati, ac lapidationi indigenarum, cum antea,
ebriorum cateruae per Urbem debaccharentur,
& lapidatorum cohortes non sine multorum
pernicie depugnarent. Quæ res Hispanis h omi-
nibus miraculi instar fuit. Qui indigenæ ex

Et varijs

varijs remotisq; regionibus ad argenti fodinas huc confluunt, hi nostros sacerdotes ita diligunt, atque suspiciunt, vt in magna Cœnobia-
tarum copia ad nos potissimum sacramentorū gratia ventitent. Suscepta est ab vno, atque al-
tero e nostris ad finitimos pagos incolarum ef-
flagitatu, profectio magno ex vsu fuit rei
Christiane. Batismus plurimorum infan-
tium, atq; adultorum solenni pompa ac ceri-
monia est peractus. Ex baptizatorum nume-
ro vnus fuit fermè centenarius morbo pariter,
& atate confectus. Is paulo ante baptismum
rogatus à nostro sacerdote quid ageret, mortē
inquit, expecto: sed exploratum habeo me nō
prius moriturum, quàm baptismus mihi adi-
tum aperuerit in cælum. confestim igitur à
nostro sacerdote rebus necessarijs eruditur, ba-
ptizatur, extinguitur.

Sedes Cinaolana.

Cinaloa Vrbs est nobilis maximeq; opor-
tuna, à Mexico millia passuum fermè
nongenta; de cuius situ ac moribus cogno-
scere operepretium est. Vergit hæc Vrbs ad o-
casum quatuor fermè, & viginti gradus a p-
lo sed qua spectat ad meridiem regionibus la-
tissimis cingitur: quarum regionum fines sex
fluminibus, quæ ex Tepeguanensium montium
profluunt radicibus, diuiduntur. Ad horū
ripas

ripas fluminum, aquarumque diuortia Vrbes
 & oppida complura sita sunt, agrorum vber-
 tate præcipua, cæli temperies non multum ab
 similis Hispania. Incolarum capita amplius
 centum millia censentur. Ex hac regione adi-
 tus patet ad montanos populos penè innume-
 rabiles. Itemque ad amplissimam noui Mexi-
 ci regionem, aliasq; gentes plurimas vel nu-
 per cognitatas, vel ad huc incognitatas. cæterum
 omnes hæ nationes inter se lingua differunt.
 Quò maiore nostris hominibus industria in tot
 linguis addiscendis opus fuit, eritq; Morum
 autem maior quam linguarum similitudo. Cæs
 omnis minimè fera ac barbara, nec tam ab hu-
 manitate, quam à cultu Hispanorum abest.
 Hominum societate, ciuilique communionem
 delectantur. Amicitiam inter se tuentur ac pa-
 cem. cum exteris nationibus non nisi lacesiti
 bellum gerunt, laboris patientes sunt in pri-
 mis ac nauis, desidia atq; inertia apud eos pro-
 bro est. agros colunt, ex quibus bis in anno
 fruges ac fructus colligunt, venationi studēt,
 multum sunt in piscatu, texendisque e gosfi-
 pio vestibus. Victu tenuissimo vtuntur fru-
 mento, legumine, cucurbita, pisce, venatione
 viuunt. Aquam omnes vulgo bibunt, nam
 vino, quod illis est ex frumento factitium non
 nisi in solennibus circumpotationibus vti so-
 lent. Humi cubant, reges & palea aut arun-
 dine contexta pro cultitra est, arboris trun-

cus pro cervicali. Per aestum vestitus nullus
 præter subligaculum, quo velantur corporis
 partes, quæ indecore aspiciuntur. Per hyemem
 gossipinum amiculum ab humeris ad talos. In-
 credibilis apud eos liberalitas ac fides. Opulen-
 tiores ita benigne tenuiorum inopiam suble-
 uant, ut nullus omnino apud eos mendicus sit,
 nullus omnino fur. itaque nullus clavis, aut
 seræ usus, quoties domo exeunt, storea qua-
 dam pertenuis ianua prætenta, pro foribus est
 ac seris. Docili omnes sunt ingenio, à iuran-
 di, maledicendi, execrandiq; consuetudine
 prorsus alieni, quod si quando res grauiorem
 aliquam affirmationem desideret, certe, dicunt
 aut maxime. Parentes auctoritate magis,
 quam seueritate liberos regunt, eosque libe-
 ri quam maxime verentur & colunt. Virgines
 summa ope virorum consuetudinem vitant,
 quod pudorem ante legitimas nuptias amisisse
 turpissimum ducant. Sunt apud illos ipsorum
 moribus non nulla, quæ etiam initum connu-
 bium dirimant, impedimenta cognationis, nul-
 la affinitatis. Connubia, nec remoto ab arbitris
 loco nec quo uis tempore, nec inscijs parenti-
 bus iunguntur. sed solemnibus sacris tempes-
 tiuisq; conuiujs, & choreis celebrantur. spõ-
 sa fide accepta dataque è vestibulo domum re-
 petit, sponsique conspectum vitat vsq; ad nu-
 ptialem diem, quo die sponsæ parens domum
 vniuersamq; supellectilem genero tradit, eumq;

cum filia in bonorum omnium possessione constituit. Eundem generum deinde socer multis inspectantibus, pharetra, sagittis, & arcu donat, quæ sunt Equestris ordinis, aut vitæ militaris insignia. Statimq; breui cohortatione incitatum in Montes, sylvasq; ac feras emittit ut det specimen aliquod virtutis, ac fortunæ suæ. Qui si leonem interemerit, fortis ac fœlix habetur. Vulgo tot quisq; vxores ducit, quot alere commode potest, itaq; rara apud eos adulteria. Quod si quæ vxor fidem viro fefellerisse arguatur, eam illico vir domo extrudit. idque ut viro honorificum, ita coniungi turpissimum est si: si quis forte apud eos effeminatus existat, is arcus & pharetræ iure in perpetuum spoliatur, & muliebri vestitu in muliebribus officijs habetur. Musica mirifice delectantur. In pace nullius imperio reguntur, sed suo quisque arbitrio viuunt. In bello summa rerum ad aliquem defertur scientia bellua, ac virute præstantem, cui omnes dicto sunt audientes. Viri eque ac foeminæ comam alunt, sed mulieres comam incomptam negligenter circum caput reijciunt. contra viri muliebriter comunt, redimiculisq; ac multiplici circulorum varietate distinguunt, pinnaq; varij coloris ad fastigium inserunt Mononia e vulgaribus margaritis tum viris tum foeminis e collo in pectus atque humeros fluunt. Nulla apud eos Deorum simulacra. Deum hu-

mana curare non putant, nec vllas post mortem beatorum sedes arbitrantur, & mortuorum animos omnes detrudi ad tenebricosas Inferorum specus opinantur, bonorum eque, & improborum. Ipsorum quippe iudicio omnes rectè viuere existimantur, propterea quod quicquid facere possunt, hoc si lubet faciunt, si fecerint rectè factum existimant. Vbi desperata est ægri salus propinqui atque cognati vestem moribundo afferunt militarem, his tanquam ad bellum iturus adornatur. Postquam expiravit eodem capitis & colli ornatu atq; vestitu, quo dum viueret utebatur, effertur cum arcu, & pharetra, ac supellectili vniuersa. Inde cum cibarijs & cucurbita aquæ plena in sepulchrum infertur, interea quod existiment ad iter longum quod illi restat, hæc subsidia requiri. Mox tumultum aspergunt vino; canesq; & aues, aliaque animalia eiusmodi, quæ vino cordi fuerant interficiunt, vt videlicet mortuum dominum comitentur. Postridie eius diei in funebri epulo omnes præter adolescentes, quibus vini interdictus est vsus, se se vino ingurgitant. Adoptionis illa præcipua cerimonia, ut in os eius qui adoptatur, acutus quidam palus ingeratur vsq; ad fauces, donec intercludi videatur spiritus, ac miser ille præ molestia, sudet, palleat, nauseet. Quæ si alacri, constantique animo pertulerit confecta res. & in patrem adoptantem, adoptati

ptari filij amor satis spectatus existimatur.
 Aleæ ludus vulgò permittitur. Tessaræ sunt
 apud eos arundineæ haud multum nostris ab
 similes, quo ludi genere per dies festos tanto pe-
 re delectantur, vt sæpe numero diem cum no-
 cte coniungant. Sed quod permirum est. Tan-
 ta existit in summa ludendi libidine atque
 insania, eorum æquitas animi, vt non admo-
 dum moleste ferant, si victi, nudiq; discedant,
 omninoque a rixit ac iurgijs temperent. Hic
 ludus æstate viget, namque hyeme in campo
 propositis præmijs corporum agilitate conten-
 dere consueuerunt. Duæ factiones certant inter
 se de pedali ligno tereti pedibus propellendo.
 certaminis victoria in eo sita est, utri prius id
 lignum ad metam quæ lōgè abest, a carceribus
 adegerint. Sed de moribus nimium fortasse mul-
 ta. Triginta fermè ab hinc annis Hispani mi-
 lites in hæc regiones cum nonnullis è sancti
 Francisci disciplina penetrarunt. Sed indige-
 næ militum insolentia, atque iniurijs concita-
 ti, arma coeperunt: multos eorum interfecerunt
 reliquos in fugam coniecerunt, ex eo tem-
 pore nemo audebat ad eos religionis causa adi-
 re. tantum terroris omnium animis illa clades
 iniecerat. Nihilominus cum duo e nostris sa-
 cerdotes superiore anno ad eos accessissent,
 plus emolumentum, eis attulerunt, quam peri-
 culi adierunt. Et si enim primo incolas supe-
 riorum temporum nō immemores rei nouitas

sollicitos, ad præcauendum habuit, deinde ta-
 men perspecta à nonnullis mansuetudo, co-
 mitas, moderatioq: nostrorum paulatim alli-
 cere eos coepit, demum tota illa regione per-
 crebuit venisse quosdam specie quidem Hispa-
 nis similes, sed vitæ ratione dissimillimos, Ni-
 hil eos alienum appetere, nihil aut per vim
 auferre, aut minaciter postulare, nihil deniq;
 incommodi cuiquam asserre. Eorum mores
 commodos, animos moderatos, sermones blan-
 dos, ac fere nullos nisi de immortalis Dei cul-
 tu, ac salute animorum. Hæc fama ita no-
 stris omnium animos conciliauit, vt quocun-
 que uenissent, summis amoris ac lætitiæ signi-
 ficationibus exciperentur, obuiam effusis ho-
 noris causa ciuitatibus uniuersis. Vt uero il-
 li Euangelium prædicare, Christianæque disci-
 plinæ capita tradere instituerunt, tanti undiq;
 ad eos concursus fiebant, tam secundis auri-
 bus animisque audiebantur, vt paucis inter-
 missis diebus ex duorum accolis fluminum
 amplius duo millia baptizarentur. Inde tem-
 pla Deo, Deiparenti, ac coelestibus condi, cru-
 ces in tectorum fastigijs, in vijs, in compitis,
 in collibus honoris, & cultus gratia statui.
 Nec nostri lacrymas tenere poterant, cū cer-
 nerent, ab illa barbarie salutare Iesu nomen,
 ac numen tantopere coli. Re Christiana his lo-
 cis constituta, Patrum alter apud eos custo-
 diæ culturæque causa mansit, alter in finitimis
 oppida

oppida progressus Euangelium pari ferme
 vulgavit euentu, Paucis diebus solemni bap-
 tismate oppidanos Christo peperit plurimos. Re-
 bus compositis cum ad socium reuerti pararet
 incolæ ad eum frequentes conueniunt, seque
 a Patre deseri vehementer queruntur ac ma-
 gnopere orant, ne discedat prius quam omnes
 fecisset Christianos. cum id non impetrarent
 abeuntem illum innumerabiles prosequen-
 tur alij de immortalis Dei numine, alij de bea-
 torum vita cupide sciscitantes; ut appareret
 Euangelium altas in eorum pectoribus radi-
 ces egisse. His rebus cognitis Præpositus Pro-
 uincialis, fructu simul ac spe admodum lætus
 totidem sacerdotes cum vno adiutore eis subsi-
 dio misit. Quorum aduentus incredibile dictum
 est, quam gratus omnibus fuerit, non Christia-
 nis modo et Catechumenis sed etiam Ethnicis.
 Aduentantibus nostris frequentes ex oppi-
 dis longissimè procedebant, occurrebant pas-
 sim agmina canentium Christiana rudimenta.
 Videres tanquam arcus, fornicesq; triumphales
 vario herbarum ac florum genere instru-
 ctos in via excitari: venientes ingenti fauo-
 re multitudines excipi cum plausibus, clamo-
 ribus, cæterisq; rebus quibus effusa vulgi læ-
 titia significatur, Primores quoq; oppidorū,
 ac ciuitatum obuiam eis frequentes ibant, im-
 mortalesq; Patribus gratias agebant, quòd
 patriæ immemores exteræ gentis salutem suis
 rebus

rebus haberent potiore. Nonis hisce sociorū auxilijs non modo Christianis nouus ardor pietatis, sed etiam Ethnicis christianæ religionis cupiditas iniecta est. Cateruatim nostros adiebant negantes donec Christiani fierent se se quieto animo esse posse. Itaque vnum in locum coacti, tum mane, tum vesperi catechismo imbuebantur, inde quam maximo apparatu baptisinate expiabantur. sua cuique Vxor dimissis alijs rite in matrimonium dabatur. Quam rem mira morum mutatio est consecuta. Incredibile autem est quanta sit omnium in nostros amori mista obseruantia. Pro se quisque munuscula ad eos afferunt: magnoque sibi honori ducunt, si quid horum accipi viderint. Anus Christiana siluestris ficus Patri detulerat. Qui vt gratum sibi munus fuisse ostenderet, vnum aut alterum illa presente comedit. Hac re tanto illa gaudio est affecta, vt domum reuersa rem domesticis enarrarit, & graui poena sanxerit ne quis in posterum fortunatam illam arborem attingeret, qui iocundos Patri fructus tulisset. Studium vero Musica plurimis saluti fuit, qui partim cantus dulcedine deliniti, primum ad audienda, deinde ad intelligenda, postremo ad amplectenda polliciebantur ea quæ dicerentur, partim etiam cantus suauitate laborem mittigant, molestiamque deuorant ediscendi.

di. Itaque diebus festis prima luce ex finitimi-
 mis oppidis agmina sub crucis signo, quod
 floribus & ramusculis ornant longo ordine
 procedunt; Christianæ fidei mysteria, sa-
 cras litanias aliaue pia carmina canen-
 tes; certumq; in locum conueniunt vbi rem-
 diuinam faciendam, concionemque haben-
 dam esse cognorint, sacri porrò dies quam-
 piè ac religiosè ab illis agitentur; quanto-
 pere Dei bonitas nascenti huic Ecclesiæ fa-
 ueat, & simul foueat nostros vel hinc in-
 telligi potest. Oppidum est incolis satis fre-
 quens ac celebre Sancti Iacobi nomine ap-
 pelatur. Huc ad Christi Domini Natalitias
 celebranda quinque è societate P. Consali Ta-
 piæ accersitu ex varijs locis conuenerant.
 venerunt eodem nostrorum rogatu Hispani
 octo ex proxima regione, itemque christia-
 ni omnes, Ethnicique harum regionum quam-
 uis remoti inuitatu nostro, ad Natalem Chri-
 sti diem agendum confluxerunt. Euocati
 sunt præterea è Culiacano regno millibus pas-
 sum ab hoc oppido nonaginta, tubicinum,
 cornicinum aliorumque Musicorum chori,
 qui concentus his locis antea inauditus rei
 nouitate mire eorum aures animosque de-
 mulsit, & ad amorem rerum coelestium ex-
 excitauit. Excipiendæ tantæ hospitium mult-
 tudini structæ erant casæ innumerabiles store-
 is, stramentis, arborum ramis, arundinibus
 testæ.

teſtæ.

tecta. Qua in re admodum fuit laudanda no-
 uorum Christianorum diligentia, studiumque
 parendi. Itaque cum nostrorum suasu in ea re
 summo studio atque industria elaborarent, exti-
 tit vir apud eos nobilissimus summæque au-
 thoritatis, qui nostra in ipsos promerita in
 cælum efferens, ipsosque collaudans, quod tam
 studiosè Patribus obtemperarent, eorum ani-
 mos ad absoluendum opus accenderet. Ipsi
 autem incolæ liquido affirmarunt, numquam
 post hominum memoriam nisi ad bellum gerẽ-
 dum, tantam tot gentium ac nationum multi-
 tudinem vnum in locum conuenisse. Media
 igitur nocte Natali insolito quodam appara-
 tu, Musicorumque concertu, celebrari cæpta
 sunt matutina Christi nascentis officia, incre-
 dibili hominum frequentia. Quod eò admirabi-
 lius fuit, quod veterator quidam, Diabolo in-
 stigante, indigenas insidiarum, ac seruitutis
 metu ab ingressu templi deterrere contendit.
 Plerique enim quibus nostrorum innocentia,
 & paterna caritas perspecta erat, nihilo se-
 cius templum intrare non dubitarunt: pauci
 dubitantes pro valuis loco aperto, ita rei exi-
 tum expectabant, vt nihilo minus concertum
 audirent, cæterum extitit in ea re non magis
 Dæmonis calliditas, quam Dei prouidentia me-
 morabilis. In tecto, quod templo erat proxi-
 mum, paruus puer per iniuriam adentem ce-
 reum super mensa reliquerat, quæ mensa vt
 erat

erat ex aridis arundinibus intexta, neq; quisquam aderat, qui nascens incendium impediret, celeriter ignem comprehendit: iamque flamma in casæ latera differebatur, ubi materia incendio non deerat, cum indigena quidam cæteris rei diuinæ intentis, casu vel potius diuino consilio tugurium illud ingressus confestim superfusa aqua ignem restinxit, & incendium auertit à templo, quod palea straminibusq; erat contextum. Nec dubium fuit quin si uel ædes sacra ignem concepisset, vel aliqua incendiij suspicio, indigenis incidisset, de nobis ac de propagatione religionis actum foret. Nã (vt prestigiatoris illius prædictio recens erat & ex ea nonnulli suspensos animos habebant) profecto si quis rumor de incendio emanasset, magna hominum opinio fuisset, veteratorem illum vatem fuisse, deque instinctu illa prænucciassè; & scilicet nos per speciem solennis sacrificij insidias eis parauisse. Itaque dubium non est quin per summum cruciatum de nobis omnibus supplicium essent sumpturi, neq; ullos Euangelij præcones in posterum accepturi. Hęc tanta incommoda, ita Deus pro sua bonitate auertit, vt periculum diuini præsidij esset indicium. Interim dum nos tanti casus ignari diuina ope tegimur, sacra Natalitia summa cerimonia (vt est captus horum locorum) ac religione celebrata sunt, & complures etiam indigenarum sacro conuiuio excepti.

Quæ

Qua ex re facile intelligi potest, quantum & illi populi societati tribuant, & quantum diuine prudentiæ societas debeat, omnino eximia est omnium in festis diebus agendis alacritas. Alio in oppido vt natalem Christi diem maiore quodam apparatu celebrarent, pro templo amplissimum ex arborum ramis extruxere tabernaculum. ibi post ductas gentis more in patenti area choreas, humi in orbem consederunt, & mysticas quasdam picturas ad intue dum expositas habuerunt. Visebatur in tabula pictus vir eximia oris dignitate, regio ornatus, atque cultu. Propter eum stabat matrona insigni specie paruum filium complexu ac sinu tenens. circum hæc domus, agri, sata, segetes flumina, leones, angues aliæq; bestia ac fera visebantur. Quæ P. Consalvus Tapia otiose contemplatus, rogauit, quid tandem illa sibi vellent, Tum quidam cæteris autoritate præstans. Hæc, inquit, est æterni Patris, & Iesu Christi eius filij in gremio Deiparæ matris effigies. Hos oramus ut nos fortuna sique nostras ab eluionibusq; belluisque prohibeant. liberosq; nostros hoc argumento idem orare assuefacimus. Post nostrum in has regiones aduentum sacræ ædes excitata his locis sunt numero viginti, Deo, Deiparæ, Apostolis alijsque præcipuis martyribus dicatæ. Quorû ad festos dies concelebrãdos ex finitimis vicis anniuersarij concursus fieri consueuerunt.

Quo

Quo tēpore præter alia pietatis munera, unus
 è nostris sermonem ad eos habere solet de ope
 coelestium imploranda. Manat in dies latius
 nomen atque opinio Christianæ religionis, &
 populi alij aliorum exemplo ad eam incitan-
 tur, Nec solum qui ea quæ diximus flumina
 accolunt, sed etiam qui paulo efferatio-
 res trans horum fontes fluminum montes in-
 colunt, Christi fidem sequi student. Horum mis-
 su nuper ad nos legati venerunt, rogatum
 cœlestis doctrinæ magistrum. concessus est sa-
 cerdos vnus è nostris, quem illi, & in itinere,
 & in ipsorum pagis certatim summis studijs
 atque honoribus, maximisque gaudijs, & gra-
 tulationis indicijs exceperunt. Hic igitur in
 eorum fines ingressus magna eorum volunta-
 te ac lætitia sacrosanctam crucē celeberrimo
 loco constituit, quò quasi ad templum conue-
 nirent. Ibi accurate Christiana mysteria edo-
 cti, paucis autem diebus adulti suam in edi-
 scendo catechismo operam, in adducendis ad
 baptismum parvis suis filijs, religionis stu-
 diū Patri probare cœperunt. Itaq, complures
 infantes ac pueri primū, deinde eorū parētes
 rite sūt baptizati. Nec satis habuerunt tãto
 ipsi bono frui, sed Ethnici æque, & Christiani
 finitimos & longinquiores populos dimissis
 per eorum vicos nuntijs, ad cœlestem, saluta-
 remq, religionem cognoscendam inuitarunt.
 Magna nos spes tenet fore, vt propediem om-
 nes

nes barbaris exuti moribus vera religionis beneficio humanitatem induant. Patri enim monēti, ut è syluis rupibus inaccessis ad æquiorē locum commigrarent, haud ægre obtemperarunt ita à fera agrestique vita ad humanum civilemque cultum traducti sunt. Idem Pater has regiones peragrans in populos quosdam incidit, qui olim quidem Christiana sacra susceperant, sed multos iam annos carebant Parocho, atque custode; hi usque eo degenerauerant, ut nihil propèmodum præter baptismum, & nomen Christianum retinerent, Ergo ab integro sunt ad religionem, disciplinamque sedulo informati; irrita connubia rescissa, legitima inita; infantes ac pueri baptismo, adulti sacra confessione expiati, & coelestibus epulis pasti. Ad hæc inita ratio ex ædificandi templi, atque interim locus designatus, quem in locum quotidie religionis disciplinæque causa conueniant. Itemque vnus ex horum numero delectus virtute ac talium rituum scientia reliquis longe præstans, quem cuncti doctorem audiant. Sed nouus subinde casus tantam hanc omnium letitiam minuit, laborem nostrorum & rem Christianam auxit; Dum hæc maxime geruntur (quæ sunt occulta Dei consilia) pestifera quædam lues ita persuasit hæc regiones, ut omnia ægris & moribus impleret. Itaque nostri quotidie summo manere diuina Dei numen placare dies nosseque;

Etſq; in quærendis, ſubleuandiſq; agris quos
 febris eſtus tectis exactos ad flumina mon-
 teſq; compulerat, ponere; luſtrare baptiſmo
 infantem, adminiſtrare ſacramenta laboranti-
 bus moribundis adeſſe. Illud autem pro ma-
 lis benè ac foeliciter euenit, quod et ſi viſ mor-
 bi plurimos adoleſcentes abſtulit, qui noſtrè
 muneris adiutores eſſe poterant; tamen in his
 præſertim oppidis, vbi templa ſunt, pauci ad
 modum ſine baptiſmo, aut ſacramentis obie-
 runt. omnes autem Ieſu nomen inuocantes
 ſpiritum effuderunt. Atq; hæc tam foeda ac
 luctuosa tempeſtas (quod vix credibile vide-
 batur) rem Chriſtianam amplificauit. Innu-
 merabiles quippe præſentis mali metu territi
 ad ſacerdotem noſtrum conſluebant) quod ſi
 qui per ætatem imbecillitatemue non poterāt.
 ſe ſe deferendos curabant; omneſq; pariter om-
 nibus precibus eum orabant, vt iam iam mo-
 rituris baptiſmo cælum aperire maturaret.
 Ita adulti amplius ducenti, plerique infantem
 ac puevi pene totidem, baptiſmo renati ſunt,
 quorum pleriq; paulo poſt in æternæ vitæ paſ-
 ſionem pedem poſuerunt. Nec tamen in hac
 Dei animaduerſione, eius clementia obſcura
 fuit. Plurimis agris per noſtros diuinitus re-
 ſtituta valetudo qui aut Euangelio ad caput
 recitato aut cruce fronti impreſſa, aut luſtrali
 aqua corpori aſperſa, illicò peſtilentiæ ſunt
 exempti. Illud quoque non obſcurum diuinæ

Ff pro-

prouidentia argumentum, quod cum antea se-
 nilis ætas (siue quod peccandi licentia, cui as-
 suenerant, carere non poterant, siue quod aui-
 tam superstitionem deserere nolebant) à Chri-
 stianis sacris maxime abhorreret, per huius
 occasionem morbi senes plurimi Christianam
 religionem appetierunt, & à Baptismo statim
 in cælum euolarunt. In eo quoque enituit Dei
 immortalis prouidentia, quod cum nunquam
 antea hominum memoria, has regiones pesti-
 lentia inuasisset, nemo exortus sit, qui Dæmo-
 nis instinctu hanc mutatæ religionis poenam
 esse diceret. præsertim vero, cum per id tem-
 pus res quædam acciderit, quæ magnam sermo-
 num materiam præbere potuisset. Nam cum
 vnus è nostris in oppidū venisset, quod nō dum
 pestilentia attigerat, simulac primum oppida-
 ni baptizati sunt, morbo corripiti extinguiq;
 sunt coepti; vt simul cum baptismo perniciēs
 illata videretur. Sed immortalis Deus huma-
 nis consilijs longe superior, corporum interitū
 cum animorum salute coniunxit, & pro inci-
 tamento religionis adhibuit quod impedimen-
 to videbatur futurum. Itaq; iam christiana
 res maiora in dies capit incrementa. Et No-
 uæ Hispaniæ Prorex satis pecuniæ attribuit
 ad sacras vestes, tintinnabula, instrumenta
 musica, aliaque necessaria ad ornatum templi
 cultumq; diuinum. Ad hæc nostris sustentan-
 dis mille aureos in annos singulos assignauit.

Ac ne quid periculi, vt olim rei Christiane
 sit, in claustris harum regionum presidia mi-
 litum disposuit. Idem plurimi facit societa-
 tem, quod tam arduam periculosamq; prouit-
 tiam in tanta sacerdotū paucitate suscepit.
 Atque etiam quidem Culiacani Regni Páro-
 chus, qui harum regionum populis cuperet,
 ac faueret, moriens nostris hic laborantibus
 tria aureorum millia testamento reliquit.

Missio Guadianica.

IN Guadianam regionem negocij causa mis-
 sus est sacerdos vnus, qui non magis suum
 quam Dei, & incolarum negocium gessit. Nā
 quamdiū ibi fuit concionibus habendis, confes-
 sionibus audiendis, alijsq; societatis officijs
 indigenas pariter, Hispanorum inuare non de-
 stitit. Præcipue simultates multorum, atq; ini-
 micitias sustulit. Inter duos Hispanos gene-
 ris atq; opibus claros tanta ex contentione
 discordiæ exarserant, vt iam vtrimque arma
 ad cadem pararentur. Hi tandem sacerdotis
 nostri interkursu ab armis discesserunt, & de-
 positis offensionibus, eodem authore in tem-
 plum maximum conuenerunt, ibique ingenti
 admiratione, atque approbatione populi, inter
 se pacem fecerunt. Duo alij diuites & hono-
 rati decimum iam annum capitali odio inter
 se contentes, nullius autoritate reconcilia-

ri potuerant, & hi per nostrum illum in gratiam redierunt; atq; alter ab altero benevolentiae gratia conuiuio est exceptus. Duo item alij, qui veteres inter se inimicitias exercebant, Patris concione permoti, inspectante populo depositis odijs complexu mutuo se exceperunt. Eiusdem sacerdotis opera ingens auri pondus legitimis Dominis restitutum. Vir quidam satis diues moriens nouem aureorum millia legitimis heredibus diuidenda apud amicum deposuerat. At bonus ille amicus, cui fide potior pecunia esset contemptis monitis, minis, pœnisq; Ecclesiasticis depositum aurum circumplexus, quasi thesaurum Draco tuebatur. Ad extremum nostri sacerdotis hortatu, Parochum vltro adiit, & omni pecunie summa secum delata, supplex orauit, vt anathematis vinculo absolueretur, ita ut pecunia ad legitimos Dominos, & ipse ad communionem piorum reuertit. Mexicanos porro, quorum inibi, magna erat copia idem Pater Christianis elementis instituit. Indigenis quoniam patrio ipsorum sermoni addiscendum non erat, catechismum in vernaculam eorum linguam ab interprete conuersum reliquit, atque ab omnibus ediscendum rite curauit. cuius deinde rei vtilitate perspecta & illarum gentium naturacognita Prepositus Provincialis statuit, vt illi Mexicum reuersuro alter succederet, ne bene institutum opus negli-

negligeretur, neue tanta rei Christianæ bene gerenda occasio dimitteretur e manibus. com-
pertum enim est multas esse illi oppido finiti-
mas nationes, partim iam Christianas, sed cul-
tura maximè indigentes; partim Euangelicæ
lucis expertes, sed ab Euangelio minime ab-
horrentes, ut in magnam spem veniamus, tum
adiungi, tum conseruari Christo posse quam-
plurimos.

Omnium in Christo Seruus.

F I N I S.

Horatius Porcellinus

Hæ Annuæ Literę Societatis Iesu anni
MDXCIII. nihil continent contra fidem
aut bonos mores.

Virgilius Ceparius Rector Collegii Florētī
ni eiusdem Societatis. die 4. Febr. 1600.

Attenta superiori approbatione concedi-
mus licentiam imprimendi Floren. acce-
dente consensu R. P. Inquisit. die 4.
Februarii 1600.

Alex. Caccia Vic. Floren.

Imprimatur F. Dionisius Const. Inquisitor
generalis Florentiæ & Florentini domi-
nij 4. Feb. 1600.